

Sygn. akt I ACz 892/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie I Wydział Cywilny w składzie następującym

Przewodniczący:	SSA Dariusz Mazurek (spr.)
Sędziowie:	SA Anna Gawelko
	SA Anna Pele

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2014 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa **E. K.- Przedsiębiorstwo (...) w L.**

przeciwko **S. S. (1) - (...) S. S. (2) w B.**

o zapłatę

na skutek zażalenia **powoda**

na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego w Rzeszowie

z dnia 1 października 2014 r., sygn. akt VI GNc 265/14

p o s t a n a w i a:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 1 października 2014r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił wniosek powoda o udzielenie zabezpieczenia roszczenia o zapłatę z tytułu wynagrodzenia za wykonane przez powoda na rzecz pozwanej usługi i roboty budowlane.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie rozpoznając wniosek o zabezpieczenie ocenił, że powód uprawdopodobnił roszczenie, co było podstawą do wydania na pewnym etapie postępowania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Jednak jak to ocenił Sąd Okręgowy nie została spełniona druga z przesłanek koniecznych dla udzielenia zabezpieczenia w postaci wykazania interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia.

Sąd I instancji argumentował, że uprawniony nie uprawdopodobnił istnienia interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia. Wskazał, że między stronami toczy się postępowanie w sprawie VI GNc 233/14, którego przedmiotem jest żądanie zapłaty przez pozwaną na rzecz powoda kwoty 121 653,68 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. W sprawie tej w dniu 4 czerwca 2014r. wydany został nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, od którego pozwana złożyła zarzuty i wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej od zarzutów, który nie został przez sąd uwzględniony. Obecnie w sprawie tej trwa postępowanie zażaleniowe, a akta sprawy znajdują się w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie.

Sąd I instancji stwierdził, że wniosek powoda w niniejszej sprawie o udzielenie zabezpieczenia nie zawiera żadnych elementów uprawdopodobniających istnienie interesu prawnego, z którymi sąd rozpoznając wniosek mógłby się zapoznać. Fakt wytoczenia powództwa w innej sprawie i złożenie przez pozwaną wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, nie przesądza o zasadności wniosku o udzielenie zabezpieczenia. W ocenie Sądu I instancji jeżeli we wniosku o udzielenie zabezpieczenia strona powołuje się na dokumenty to powinna je złożyć w takiej formie, która umożliwia ich ocenę bez dodatkowych czynności, z uwagi na krótki termin na rozpoznanie przez Sąd wniosku w przedmiocie zabezpieczenia. Uniemożliwienie oceny daje podstawę do przyjęcia braku interesu prawnego, skoro wniosek opiera się na samych twierdzeniach strony. Brak jednej z kumulatywnych przesłanek zabezpieczenia – interesu prawnego - spowodował oddalenie wniosku.

Sąd I instancji jako dodatkową podstawę nie uwzględnienia wniosku o udzielenie zabezpieczenia wskazał, że określony przez powoda sposób zabezpieczenia stanowił dosłowne zacytowanie przepisu bez konkretyzacji sposobu zabezpieczenia roszczenia pieniężnego. Sąd I instancji powołując się na poglądy doktryny i praktyki orzeczniczej zwrócił uwagę, że udzielenie zabezpieczenia przez zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego nie wymaga wskazania numeru rachunku, konieczne natomiast jest określenie banku, w którym prowadzony jest rachunek. To samo dotyczy innych wierzytelności, które powinny być zindywidualizowane w taki sposób, aby w razie uwzględnienia wniosku sąd miał możliwość dokładnego określenia sposobu i zakresu zabezpieczenia.

Z takim rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się powód, który zaskarżył postanowienie zażaleniem i zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie:

- art. 730² § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód nie uprawdopodobnił interesu prawnego w zabezpieczeniu, podczas gdy Sąd nie przeprowadził żadnego z dowodów wskazanych we wniosku o zabezpieczenie, powołanych w celu uprawdopodobnienia tego interesu,

- art. 736 § 1 k.p.c. w zw. z art. 747 k.p.c. poprzez uznanie, że spełnienie warunku formalnego wniosku o zabezpieczenie, o którym mowa w punkcie 1 art. 736 § 1 k.p.c. tj. wskazanie sposobu zabezpieczenia, powinno polegać na wskazaniu konkretnych ruchomości, konkretnego wynagrodzenia za pracę, konkretnych wierzytelności pozwanej oraz konkretnych- innych praw majątkowych pozwanej, co jest sprzeczne z dosłownym brzmieniem art. 747 k.p.c., który wymienia sposoby zabezpieczenia roszczeń pieniężnych,

- art. 737 k.p.c. poprzez jego błędną interpretację skutkującą przyjęciem, że konieczność zachowania 7 dniowego terminu rozpoznania wniosku o udzielenie zabezpieczenia może być uzasadnieniem dla nie przeprowadzenia w sprawie żadnych dowodów wskazanych przez powoda we wniosku, a tym samym, że obowiązek zachowania terminu ustawowego ma pierwszeństwo przed obowiązkiem rozpoznania przez Sąd istoty sprawy.

Podnosząc tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zabezpieczenie powództwa zgodnie z wnioskiem, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie.

Sąd Apelacyjny rozpoznając zażalenie powoda zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe, jednakże częściowo z innych powodów niż wskazane w pisemnych motywach zaskarżonego postanowienia.

Zgodnie z art. 382 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Sąd II instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu zażaleniowym, co ma o tyle znaczenie w niniejszej sprawie, że w związku z czynnościami procesowymi podjętymi w niniejszej sprawie przez pozwaną pojawiły się nowe okoliczności, które miały znaczenie dla oceny wniosku powoda o udzielenie zabezpieczenia.

Przystępując do rozważań nad podniesionymi przez żalącego się zarzutami i wnioskami zawartymi w zażaleniu należy przypomnieć iż zasadą jest w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd można żądać udzielenia zabezpieczenia (art.730 § 1 k.p.c.).

W myśl art. 730¹ § 1 k.p.c. udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

Postępowanie zabezpieczające ma zapewnić tymczasową ochronę prawną wierzycielowi przed utratą możliwości zaspokojenia jego roszczenia lub wykonalności orzeczenia w sprawie.

Zabezpieczenie roszczenia jest dopuszczalne w razie łącznego istnienia przesłanek wymienionych w art. 730¹ § 1 k.p.c., t.j. uprawdopodobnienie roszczenia oraz istnienie interesu prawnego w zabezpieczeniu. Brak którejkolwiek z nich wyłącza możliwość wydania zarządzenia tymczasowego.

Uprawdopodobnienie roszczenia w postępowaniu zabezpieczającym, należy rozumieć w ten sposób, że uprawniony powinien przedstawić i należycie uzasadnić twierdzenia, które stanowią podstawę dochodzonego roszczenia. Uprawdopodobnienie dotyczy w praktyce dwóch aspektów. Odnosi się ono zarówno do okoliczności faktycznych, na których opiera się roszczenie i które powinny być przedstawione, a ich istnienie prawdopodobne w świetle dowodów oferowanych przez uprawnionego, jak i do podstawy prawnej roszczenia, która powinna być również prawdopodobna w tym znaczeniu, że dochodzone roszczenie znajduje podstawę normatywną.

Sąd Apelacyjny oceniając przesłankę uprawdopodobnienia roszczenia dysponował szerszym materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w tym stanowiskiem pozwanej zaprezentowanym w sprzeciwie od nakazu zapłaty i przedłożonymi przez nią dowodami. W takim przypadku Sąd Apelacyjny zobowiązany jest ocenić przesłankę uprawdopodobnienia roszczenia również przez pryzmat twierdzeń i zarzutów poniesionych przez pozwaną, jako przesłanek podważających prawdopodobieństwo.

Pozwana od wydanego w dniu 8 lipca 2014r. w niniejszej sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym pozwana złożyła sprzeciw, który wpłynął do Sądu Okręgowego w Rzeszowie w dniu 1 października 2014r. Skutkiem prawidłowego wniesienia sprzeciwu jest utrata mocy nakazu zapłaty, co powoduje automatycznie rozpatrywanie sprawy w postępowaniu dla niej właściwym - zwykłym albo odrębnym.

Utrata mocy przez nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym powoduje, że w dalszym postępowaniu nie bada się ani słuszności jego wydania, ani zasadności zawartego w nim rozstrzygnięcia. Postępowanie toczy się tak, jakby nakaz zapłaty w tym postępowaniu w ogóle nie był wydany, a postępowanie rozpoczyna się od momentu wniesienia sprawy do sądu.

Uwzględniając powyższe przesłanka uprawdopodobnienia roszczenia, którą Sąd I instancji upatrywał w nakazie zapłaty upadła.

Zatem Sąd Apelacyjny na obecnym etapie postępowania zbadał czy powód dołączonymi do pozwu dowodami i biorąc pod uwagę twierdzenia i zarzuty pozwanej uprawdopodobnił istnienie roszczenia dochodzonego pozwem.

Powód swoje roszczenie wywodzi z umów zleceń oraz umowy o roboty budowlane, podnosząc, że pozwana nie zapłaciła za wykonane przez niego usługi oraz roboty. Do pozwu załączył dowody w postaci zleceń, umowy o roboty budowlane z dnia 8 lutego 2014r., faktur, raportów dziennych, protokołów odbioru oraz korespondencji powoda. Ogółem powód dochodzi z tego tytułu kwoty 109 707,00 zł. Pozwana nie kwestionowała faktu zawarcia z powodem umów zleceń i umowy o roboty budowlane oraz wysokości roszczenia, jednakże podniosła zarzut potrącenia z należnością powoda wzajemnych wierzytelności.

Zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie objęte żądaniem pozwu wygasło wskutek potrącenia.

Rozważenia czy roszczenie powoda jest uprawdopodobnione, czyli czy może być uwzględnione w stosunku do pozwanej po przeprowadzeniu całości postępowania dowodowego, należało zatem oprzeć o analizę przepisów regulujących potrącenie.

W świetle art. 498 § 1 k.c., w sytuacji, gdy dwie osoby są względem siebie jednocześnie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swą wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Art. 498 § 1 k.c. określa cechy, które muszą spełniać wierzytelności, aby mogły być przedmiotem potrącenia. Do potrącenia nie dochodzi z mocy samego prawa, a tylko o ile są zachowane przesłanki określone w przepisach art. 498–505 k.c. Zgodnie z art. 499 zd. 1 k.c. potrącenia dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie to ma charakter prawnie kształtujący, gdyż bez niego, mimo zaistnienia pozostałych przesłanek ustawowych potrącenia (art. 498 k.c.), nie dojdzie do wzajemnego umorzenia wierzytelności. Podkreślenia przy tym wymaga, iż oświadczenie staje się skuteczne dopiero z chwilą, gdy doszło do wierzyciela wzajemnego w taki sposób, że ten mógł zapoznać się z jego treścią.

Sąd ustalając skuteczność oświadczenia o potrąceniu musi jednak zbadać, czy przedstawione do potrącenia wierzytelności istnieją i są wymagalne w zgłoszonym rozmiarze, przy czym uznają się, że wymagalność dotyczy wierzytelności potrącającego.

Przenosząc powyższe zasady na grunt analizowanej sprawy, stwierdzić należy, że pozwana wykazała, iż skierowała oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności bezpośrednio do powoda. Dowód na tę okoliczność stanowią jej oświadczenia skierowane do powoda wraz z dowodem ich wysłania. Okoliczność ta nie przesądza jednak o skuteczności zarzutu potrącenia, aby bowiem oświadczenie o potrąceniu mogło wywołać skutki prawne, konieczne jest, by istniała wierzytelność przedstawiona do potrącenia. Pozwana podała, że swoją wierzytelność opiera na nienależytym wykonaniu przez powoda umowy o roboty budowlane (odpowiedzialność kontraktowa), gdyż powód w skutek nienależytego wykonania robót doprowadził do powstania wad fizycznych w budowanej nawierzchni i infrastrukturze. Pomimo wezwania nie usunął zaistniałych wad stwierdzonych w wyniku pomiaru równości podłużnej i poprzecznej podbudowy pomocniczej, podbudowy zasadniczej i pomiaru równości podłoża. W związku z brakiem pozytywnego odzewu pozwana wezwała powoda do odbioru technicznego robót. Także to wezwanie nie osiągnęło oczekiwanego skutku, zatem pozwana, w celu wprowadzenia na teren budowy nowego wykonawcy dokonała jednostronnego odbioru, dokumentując tę czynności protokołem. Pozwana uzyskała również wycenę prac, które w celu usunięcia wad i kontynuowania robót muszą być wykonane. Koszt robót naprawczych oraz robót prowadzących do ukończenia inwestycji wyniósł 292 873,60 zł. Wskazane w wycenie koszty stanowią szkodę, jaką pozwana poniosła na skutek niewykonania przez powoda zobowiązania. Na uzasadnienie przytoczonych okoliczności pozwana dołączyła do sprzeciwu odpowiednie dokumenty obrazujące podejmowane przez nią czynności.

Sądu Apelacyjny, na obecnym etapie postępowania ocenił, że wszystkie przesłanki potrącenia zostały spełnione, powód i pozwana są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze, obie wierzytelności mogą być dochodzone przed sądem oraz spełniona została przesłanka wymagalności roszczenia pozwanej, gdyż pozwana skierowała do powoda wezwanie do zapłaty swojej wierzytelności.

W związku z powyższym dokonana analiza zaoferowanych przez stronę dowodów w kontekście podniesionego przez pozwaną zarzutu potrącenia nie daje dostatecznej podstawy, na obecnym etapie postępowania, do uznania, że powodowi przysługuje skuteczne roszczenie do pozwanej a zatem, że doszło do uprawdopodobnienia roszczenia.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny podkreśla, że niniejsze rozstrzygnięcie nie przesądza o wyniku postępowania. Dopiero w pełni przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoli ocenić skuteczność złożonego zarzutu potrącenia. Sąd Okręgowy w Rzeszowie będzie władny, w oparciu o całokształt materiału dowodowego, samodzielnie ocenić przesłanki

potrącenia z punktu widzenia prawa materialnego, gdyż nie jest związany ustaleniami i rozważaniami poczynionymi przez Sąd Apelacyjny na potrzeby postępowania zabezpieczającego.

Drugą przesłanką udzielenia zabezpieczenia jest istnienie interesu prawnego w jego uzyskaniu. Zgodnie z § 2 art. 730¹ k.p.c. interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia roszczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. W przypadku roszczeń o świadczenia pieniężne obawa co do wykonywania orzeczenia może powstać w związku z tym, że zagrożona jest wypłacalność obowiązującego, w szczególności gdy nie ma on dostatecznego majątku. W razie zabezpieczenia roszczeń pieniężnych nie chodzi o teoretyczną możliwość utraty majątku przez dłużnika, ale o realną obawę, że taki fakt nastąpi. Wnioskodawca nie wykazał tej przesłanki, poprzestając tylko na swoich twierdzeniach oraz wnosząc o przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączających w aktach sądowych oraz komorniczych. Oczywiście należy przyznać rację skarżącemu, że tygodniowy termin do rozpatrzenia wniosku o zabezpieczenie nie może skutkować brakiem przeprowadzania dowodów zawnioskowanych przez uprawnionego, ale wskazać należy, że powód winien poczynić w pierwszej kolejności starania w celu zgromadzenia części dowodów, które uprawdopodobniałyby istnienie interesu prawnego tak, aby wniosek mógł być rozpoznany bezzwłocznie.

Dodania również wymaga, że złożenie wniosku przez pozwaną o zwolnienie od kosztów sądowych nie uzasadnia istnienia interesu prawnego. Sam wniosek i zawarte w nim informacje nie przesądzają jeszcze o tym, że pozwana podejmuje działania, które mogłyby utrudnić albo wręcz uniemożliwić ewentualną realizację korzystnego dla powoda wyroku.

Nie można również ocenić jako prawidłowe sformułowania przez powoda wniosku dowodowego zawartego we wniosku o udzielenie zabezpieczenia. Powołanie się przez powoda na dokumenty znajdujące się w aktach postępowania komorniczego i sądowego, bez sprecyzowania o jakie dokumenty i na jaką okoliczność zostały powołane uzasadnia ocenę, że wniosek dowodowy nie został prawidłowo złożony, przez co strona sama pozbawiła się możliwości przeprowadzenia wnioskowanych dowodów.

Słusznie również Sąd Okręgowy ocenił, na marginesie swoich rozważań, że sposób zabezpieczenia o udzielenie którego wnioskował powód został przez niego określony w nieprawidłowy sposób ze względu na nieskonkretyzowanie sposobu i zakresu zabezpieczenia. To również miało znaczenie dla merytorycznej oceny wniosku powoda.

Zgodnie z art. 736 § 1 pkt 1 k.p.c., wniosek o udzielenie zabezpieczenia powinien odpowiadać wymaganiom przepisanych dla pisma procesowego, a nadto zawierać wskazanie sposobu zabezpieczenia, który jest powiązany z roszczeniem.

Artykuł 747 k.p.c. wymienia katalog sposobów zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. Katalog ten jest zamknięty. Podane sposoby zabezpieczenia mają charakter ogólny i wymagają skonkretyzowania we wniosku o zabezpieczenie, gdyż zgodnie z treścią art. 730 § 1 k.p.c., przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić ochronę prawną, a obowiązującego nie obciążać ponad potrzebę.

Jak zgodnie podnosi się w literaturze przedmiotu w postanowieniu o zabezpieczeniu roszczeń pieniężnych przez zajęcie ruchomości należy wskazać, gdzie te ruchomości się znajdują, natomiast nie potrzeba określać rodzajów tych ruchomości, natomiast co do zabezpieczenia roszczeń pieniężnych przez zajęcie wynagrodzenia za pracę albo innej wierzytelności lub innego prawa majątkowego należy dokładnie określić owo wynagrodzenie za pracę, czy też inne wierzytelności, które mogą być zajęte (tak w Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz pod red. prof. dr hab. Andrzej Zieliński, dr Kinga Flaga-Gieruszyńska Rok wydania: 2011, Wydawnictwo: C.H.Beck, Wydanie: 5, Bodio J., Demendecki T., Jakubecki A., Marcewicz O., Telenga P., Wójcik M.P., Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Oficyna, 2008, wyd. III.). Dodania również wymaga, odpierając argumenty powoda, że w punkcie drugim art. 747 k.p.c. wskazano, iż sposobem zabezpieczenia może być także obciążenie nieruchomości obowiązującego

hipoteką przymusową. Należało by zatem zadać pytanie skarżącemu czy i w tym przypadku wystarczy do prawidłowego wykonania orzeczenia zabezpieczającego tylko zacytowanie tegoż punktu, bez konieczności dokładnego określenia nieruchomości, która ma być tą hipoteką obciążona oraz wskazania numeru jej księgi wieczystej?

Reasumując w ocenie Sądu Apelacyjnego, ogólne wskazanie przez powoda sposobu zabezpieczenia roszczenia, mimo, że przewidziane przez przepis prawa, bez konkretyzacji nie spełnia wymagań postępowania zabezpieczającego. Sąd udzielający zabezpieczenia nie może zweryfikować, czy udzielenie zabezpieczenia poprzez wskazany we wniosku ogólny sposób zabezpieczenia nie obciąży pozwanej ponad potrzebę.

Nie znajdując podstaw do uwzględnienia zażalenia powoda Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie jako nieuzasadnione.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji.